

# Bröder emellan

- En studie av unga tonåringar och manligt blivande

## Abstract

Denna studie undersöker och problematiserar maskulina uttryck hos killar i högstadiet med inriktning på makt, hierarkier och emotionella uttryck. Genom intervjuer och observationer undersöker jag vilka maskulina uttryck som finns, om det finns en maktordning mellan olika maskuliniteter och vilka emotionella verktyg killarna har och hur de använder dem. Detta för att se om det finns en genusrelaterad problematik som potentiellt sett är skadlig för unga killar och i förlängningen för vuxna män och samhället i stort. Undersökningen visar ett resultat av bristande eller haltande emotionella verktyg, en hegemonisk maskulinitet som grundar sig på och legitimerar sig genom passivt aggressiva uttryck, potentiell fysisk styrka och hot om represalier om alltför avstickande maskulina uttryck praktiseras.

Nyckelord: Mansstudier, maskuliniteter, ungdomar, hegemonisk maskulinitet, makt, kunskap, psykisk ohälsa.

# Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund.....	1
2. Problemformulering.....	1
3. Tidigare forskning.....	2
4. Teoretisk utgångspunkt.....	3
4.1 Hegemonisk maskulinitet.....	6
4.2 Genus.....	8
5. Vetenskapligt material.....	9
6. Metod.....	9
6.1 Urvalsprocessen.....	10
7. Materialredovisning och analys.....	11
7.1 Makt och den hegemoniska maskuliniteten.....	12
7.1.1 De vuxna männen.....	13
7.1.2 Förebilder och drömmar.....	15
7.1.3 Åldershierarkier bland eleverna.....	16
7.1.4 Jargong.....	17
7.1.5 Identitet.....	19
7.2 Hegemonins motpart/er.....	21
7.3 Känslor och psykisk hälsa.....	23
7.4. Sammanfattning och slutsatser.....	25
8. Fortsatt forskning.....	26
9. Källförteckning:.....	27
9.1 Elektroniska källor:.....	28

## 1. Inledning och bakgrund

I detta arbete kommer jag att undersöka hur unga killar förhåller sig till sitt eget sociala kön, sitt *genus*. Socialt kön kan problematiseras på många sätt och har tidigare ofta fokuserat på den kvinnliga sidan av genus, dvs. hur en kvinnoroll kan se ut i tex. ett patriarkalt samhälle. Sedan en tid tillbaka har även mansrollen problematiserats och denna studie är ett led i denna process.

Självmondsstatistiken visar att i åldrarna upp till 14 år begår ett fåtal fler tjejer självmord än killar. Därefter, från 15 år och uppåt visar statistiken att antalet självmord bland män stadigt överstiger självmordsantalet bland kvinnor. Mellan år 2004 och 2014 begick 34 killar och 37 tjejer (47,9% resp. 52,1%) självmord i åldrarna 10-14 år medan det i åldrarna 15-19 år under samma tidsperiod var 363 killar respektive 199 tjejer (64,6% resp. 35,4%) som begick självmord.<sup>1</sup> Detta visar att det händer något med de unga männen under tonåren. Andra tecken på en problematisk mansroll är mäns våldsamhet, dels generellt men också specifikt mot kvinnor. I en intervju i *The Guardian* beskriver dokumentärfilmaren Jennifer Siebel Newsom problematiken kring dagens mansideal: ”att vara man idag [...] är att slåss för framgång och sex, avfärda empati och att aldrig gråta. Resultatet är depression, ångest och våld”.<sup>2</sup> Med utgångspunkt i detta citat är det inte svårt att se att dagens mansideal kan vara en grogrund för psykisk ohälsa.<sup>3</sup>

National Organization for Men Against Sexism, NOMAS, som nämns nedan, beskriver situationen för mäns psykiska hälsa som alarmerande där män i större grad än kvinnor utsätter sig för fysisk och psykisk skada och i mindre grad än kvinnor söker hjälp för detta, vilket bla. resulterar i lägre medellivslängd.<sup>4</sup>

## 2. Problemformulering

Raewyn Connell beskriver utifrån en undersökning av unga män från arbetarklassen att en stor del av deras karaktärsbygge och identitet kretsar kring maktutövning via våld.<sup>5</sup> Kimmel skriver om mobbing eller aggressivitet som ett sätt för unga killar att etablera och hålla fast en position i en hierarki i skolan. Det beskrivs som en tydlig maktpositionering.<sup>6</sup> Att positionera sig i en hierarki behöver självklart inte handla om att bruka makt eller våld men dessa exempel belyser ett

1 Självmond i Sverige, Eva Wasserman (2016-10-17). Hämtad 2017-01-27 från: <http://ki.se/nasp/sjalvmord-i-sverige-0>

2 Depression, violence, anxiety: the problem with the phrase 'be a man', Eva Wiseman (2016-08-14). Hämtad 2017-02-12 från: <https://www.theguardian.com/global/2016/aug/14/why-be-a-man-is-a-dangerous-phrase>

3 ”Psykisk ohälsa kan [...] betyda både lindriga psykiska besvär och mer allvarigare former av psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning.” - Socialstyrelsen. Psykisk ohälsa bland unga. Artikelnr: 2013-5-43. Hämtad 2017-01-27 från: <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19109/2013-5-43.pdf>

4 Gender Role Expectation as a Source of Men's Health and Mental Health Disparities. Rozdzial, Moshe. Hämtad 2017-05-06 från: <http://nomas.org/gender-role-expectation-source-mens-health-mental-health-disparities/>

5 Connell, R.W. *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos. 2008. s. 136.

6 Kimmel, Michael Scott, *Guyland, the Perilous World Where Boys Become Men*. New York: HarperCollins Publishers. 2009. s. 81.

hierarkiskt mönster bland pojkar och unga män.

Med bakgrund i detta resonemang vill jag undersöka *om det på högstadiet finns en maskulinitetshierarki bland unga manliga elever, vad den i så fall bygger på och vilka uttryck den tar. Jag vill även undersöka om detta skulle kunna ha en emotionell påverkan på killarna på högstadiet.* För att precisera denna problemformulering kommer jag att söka efter identitetsuttryck hos killar på högstadiet som kan härledas till *maktutövning och våld*. Detta tema kommer jag vidare att använda för att jämföra de olika grupper och individer jag studerar för att sedan se vilka emotionella konsekvenser de har för individen och den/de mansroll/-er som denne utvecklar.<sup>7</sup> Syftet med denna undersökning är att undersöka bla. om det finns en koppling mellan olika maskulinitetspraktiker och emotionellt register/förmåga, om det finns en hierarki mellan olika maskulinitetspraktiker samt hur utvecklad vägen mot att bli en vuxen man är bland killar på högstadiet och hur detta yttrar sig. Detta för att i förlängningen se om det finns en koppling mellan maskulina praktiker och psykisk ohälsa.

### 3. Tidigare forskning

I början av 80-talet skapades en rad organisationer rörande mansstudier i USA. Bla. *Men's Studies Task Group* (MSTG) senare omdöpt till *Men's Studies Association* (MSA) sprunget ur *National Organization for Men* (NOM) senare omdöpt till *Organization for Changing Men* (NOCM). Genom dessa organisationer startades seminarier där studier och arbeten inom mansstudier delades och argumenterades. Detta var starten för accepterandet av mansstudier som akademisk disciplin.

I Sverige har fokus på genus inom skolan en början år 2004 då Utbildningsdepartementet tog fram rapporten *Könsskillnader i utbildningsresultat*. Denna rapport ledde fram till att *Myndigheten för skolutveckling* startade en studie som frågade sig om skillnader i elevers prestationer kunde bero på genus. Ett av resultaten var att klass och kön hade störst påverkan på skolresultaten. De såg att skillnaderna mellan killars och tjejers resultat ökar och att detta behöver belysas mer.

Könsskillnaderna är genomgående oberoende av etnisk bakgrund. Rapporten hänvisar till att en eventuell "anti-pluggkultur" bland killar kan ligga bakom skillnaderna i skolresultat.<sup>8</sup> I rapporten lyfts bla. frågan om mannen av idag inte hänger med i utvecklingen från ett industrisamhälle, där fysisk styrka och tålighet premierades (manliga ideal som fortfarande syns i media och som är normgivande), till kunskapssamhället av idag.<sup>9</sup>

<sup>7</sup> Jag kommer inte att undersöka hur perioden på högstadiet påverkar tjejer ur ett feministiskt perspektiv utan snarare vad dessa tjejer har för roll för de killar jag undersöker eftersom det är just manliga praktiker jag vill undersöka.

<sup>8</sup> Björnsson, Mats. *Kön och skolframgång, Tolkningar och Perspektiv*. Stockholm: Liber. 2005. s. 7-9.

<sup>9</sup> Ibid, s. 39.

I tidskriften *Social Thought & Research* nämner Connell att forskning kring män och mäns hälsa och sjukdom samt killars tillkortakommanden inom utbildning kommit mer i ropet sedan senare delen av 90-talet.<sup>10</sup> Sedan mitten på 80-talet och framåt har även mäns och killars (olika) könsidentiteter samt könspraktiker studerats. Mansstudier har även spridits utanför USA, England och Tyskland där länder som Sydafrika, Japan och Brasilien nämns som exempel.<sup>11</sup>

I en studie av tv-reklamer, filmer, romaner, pjäser och pornografi, *Performance Anxieties: Re-producing Masculinity* (1998), har David Buchbinder studerat hur män lär sig att bete sig som ”riktiga män”. Detta arbete beskriver den ofta motsägelsefulla och ångestskapande maskulinitet som bilden av mannen kan visa.

Ett ytterligare exempel och viktigt bidrag till mansstudier är Máirtín Mac an Ghailles bok *The Making of Men* (1994) som beskriver hur killar lär sig bli män i skolan genom sexuella kontrollmekanismer. Studien fokuserar på heterosexuella praktiker och dess utbildande mekanismer.

Sammanfattningsvis har den tidigare forskningen bla. sökt kartlägga kopplingen mellan genus och identitet, genus och prestation inom bla. utbildning samt relationen mellan feminina och maskulina uttryck bland båda könen samt inom och mellan olika maskuliniteter i sig, men också visat på maskulinitet som ett mångfacetterat och ofta motsägelsefullt begrepp.

Forskning kring unga män och pojkar har mestadels fokuserat på prestationer och ordningsförhållanden inom skola. Jag vill med denna studie istället belysa maktrelationer mellan pojkar på högstadiet och deras emotionella förmåga. I *Maskulinitet på Schemat* undersöks bla. förmågan till empati bland förskoleelever där författarna funnit en brist i pojkars empatiska förmåga och utveckling.<sup>12</sup> Min studie kan ses som en fortsättning på bla. detta. De flesta mansstudier fokuserar på män i övre tonåren och därefter vilket lämnar själva grogrunden för mansproblematiken underrepresenterad i forskningen.

#### 4. Teoretisk utgångspunkt

Studien av manlighet, *mansstudier (men's studies)*, fokuserar på mannens position i samhället, manlighetens olika uttryck, mannens förhållande till kvinnor och mannens förhållande till sitt eget sociala kön samt sina ”bröder”. Jag kommer att skilja mellan *biologiskt kön* samt socialt kön, genus. Förenklat och kortfattat kan det biologiska könet definieras av vad som står angivet i ens pass. Det sociala könet däremot innefattar en bredare samhällsberoende definition som grundar sig i den

10 Connell, R. W. *Understanding Men: Gender Sociology and the New International Research on Masculinities*. Social Thought & Research, Vol. 24, No. 1/2, The Politics of Gender (2001). s. 13.

11 Ibid, s. 15.

12 Hellman, Anette. Norberg, Marie (red). *Maskulinitet på Schemat*. Stockholm: Liber AB. 2008. s. 57.

dagliga sociala processen, en historisk kulturell tradition och därmed den socialiseringsprocess som skapar och ständigt omformar oss individer. Som sociolog är jag intresserad av det sociala könet och lämnar det biologiska könet till biologer och medicinstuderande.

Med utgångspunkt i Erving Goffmans socialpsykologiska studier ser jag det sociala sammanhanget som en *scen* där individer och grupper *spelar* med och mot varandra genom sina sociala *roller*, det sociala samspelet har således en *dramaturgisk* prägel.<sup>13</sup> Enligt detta synsätt kan *jaget* beskrivas som ”en uppsättning relationer mellan individen och hans eller hennes värld”.<sup>14</sup> En individ kan inneha ett flertal olika roller beroende på vem denne spelar mot och på vilken scen detta sker. Det är också viktigt att en individ kan gå in bakom kulissen, koppla bort sin roll och slappna av. Anspänningen kommer vara olika beroende på vilka individen står på scen med.<sup>15</sup> Genom den *symboliska interaktionismen* tydliggörs detta genom att handlingar och verbala uttryckssätt förstås som bärare av mening.<sup>16</sup> Detta kan exemplifieras med de olika sätt en hand kan uppfattas. Den kan symbolisera aggression, makt, avståndstagande, vänlighet etc. beroende på hur den används. Alla dessa betydelser är socialt laddade symboler som kan skilja sig åt beroende på vilket samhälle vi befinner oss i. Samma sak gäller ord som även de är socialt laddade och samhällsberoende. Goffman belyses även av Scott Coltrane som hänvisar till dennes teorier och dess vikt för genusstudier.<sup>17</sup> Den nämnda teoretiska utgångspunkt är väl passande denna studie eftersom den symboliska interaktionismen, som Elin Lundin påpekar, fokuserar på individen och dess sociala omgivning. Teorin betonar ord, gester, minspel och kroppsspråk. Den symboliska interaktionismen beskriver den sociala verkligheten, dvs. vad individen uppfattar och hur den ser på sin omgivning, som sprungen ur individens interaktionistiska möte med sin/sina mot-/medspelare:

*I samspelet mellan människor skapas och utvecklas gemensamma föreställningar och meningssammanhang. Dessa symboler konstruerar den gemensamma verklighet i vilken de sociala handlingarna får bestämd betydelse. Den sociala handlingen betraktas därför också som symbolisk, det vill säga symboler är vad som förmedlas mellan aktörerna med hjälp av gester.*<sup>18</sup>

Det finns därför ingen universell eller sann social verklighet och den är därför inte heller

---

13 Trost, Jan, Levin, Irene. *Att Förstå Vardagen*. Lund: Studentlitteratur. 2004. s. 261f.

14 Restivo, Sal. *Den Sociologiska Världsbilden*. Göteborg: Bokförlaget Korpen. 1995. S. 125.

15 Helkama, Klaus mfl. Öberg, Hanna (red). *Socialpsykologi, en Introduktion*. Malmö: Liber. 2006. s. 63.

16 Engdahl, Oskar & Larsson, Bengt. *Sociologiska Perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. 2006. s. 106.

17 Coltrane, Scott - Theorizing Masculinities in Contemporary Social Science. I *Theorizing Masculinities*. Harry Brod & Michael Kaufman (red.). Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd. 1994. s. 39.

18 Lundin, Elin – Konsten att Hitta sin Teori. I *Uppdrag: Forskning – Konsten att genomföra kvalitativa studier*. Sjöberg, Katarina & Wästerfors, David (red.). Malmö: Liber. 2008. s. 93.

konstant, utan skapas och omskapas i den sociala interaktionen mellan individer. Den sociala verkligheten eller samhället kommer till i mötet mellan individer och är beroende av de deltagande parterna i mötet genom de symboler som interaktionen består av. Om motparten inte tolkar en symbolisk gest finns inte heller någon interaktion och ett socialt möte har heller inte uppstått. Det sociala samhället kan då betecknas som en organism som är i ständig omstöpning genom den sociala, symboliska interaktionen individer emellan.

Sal Restivo beskriver jaget/individens utifrån James Baldwins tankar om jaget som en social produkt, där ”språk, lek och konst är nödvändiga för jagets utveckling.” Detta är en interaktionistisk syn på jaget som betonar den ständiga förändringen och utvecklingen hos individen i ett socialt samspel med sin omgivning. Restivo preciserar detta genom att beskriva jaget som ”en uppsättning sociala relationer vilken förändras med tiden”.<sup>19</sup> Jaget delas av Herbert Mead in i två delar: *subjektsjaget (I)* och *objektsjaget (me)*. Subjektsjaget är en egen, subjektiv bild av en själv som skapas och omskapas via kognition. Objektsjaget är en social bild av en själv där man ser sig själv med andras ögon. Detta är endast möjligt genom en rolltagande förmåga.<sup>20</sup> Denna förmåga utvecklas först genom att barnet ser sig självt med *signifikanta andras* ögon, nämligen utifrån viktiga närstående individers perspektiv. Därefter utvecklas den rolltagande förmågan genom att individen kan se sig själv utifrån den *generaliserade andres* ögon, nämligen utifrån ett normativt samhälligt system.<sup>21</sup> De symboliskt laddade orden och gesterna som tidigare beskrivits kräver att denna rolltagande funktion är utvecklad genom att en individ förstår eller försöker förstå vad en motspelare menar.

Mannen, eller individen som identifierar sig med det sociala könet man, är en social varelse, uppbyggd av och socialiserad genom de möten denne har haft genom sitt liv. Tex. innehar ordet *man* en symbolisk betydelse som skiljer sig åt i olika samhällen och inom olika grupper. Kimmel skriver tex. hur (amerikanska) män skulle beskriva egenskaper hos en man: gråt inte, visa aldrig dina känslor, fråga aldrig om vägen, ge aldrig upp, vik aldrig ner dig, var stark, var aggressiv, visa aldrig rädsla, visa aldrig nåd, bli rik, ge igen, ligg runt och vinn.<sup>22</sup> Detta är en kulturellt betonad social bild av en man, skapad mellan individer i och genom ett samhälle. Det är inte en persons åsikt utan en organiskt framvuxen socialt symbolisk bild. Som teori ger den symboliska interaktionismen oss ett verktyg att se den värld vi studerar. En mansroll eller maskulinitet ses som

---

<sup>19</sup> Restivo, s. 123f.

<sup>20</sup> Helkama mfl. s. 50.

<sup>21</sup> Helkama mfl. s. 62.

<sup>22</sup> Kimmel, s. 44.



en praktik, ett socialt görande, som därmed är stadd i ständig förändring och inte går att statistiskt definiera och som inte heller finns representerad som en enhet. Denna teoretiska utgångspunkt betonas även av Michael Kimmel, Jeff Hearn och Raewyn Connell i *Handbook of Studies on Men & Masculinities*.<sup>23</sup> Maskuliniteter kan definieras som *olika socialt konstruerade uppfattningar, förväntningar och beteenden som associeras med och tilldelas män i en specifik kultur*.<sup>24</sup> Detta givet, är ett maskulint uttryck till stor del beroende av samhälle och kultur. Se vidare diskussion under rubriken Genus.

Jag kommer att tala om *patriarkala strukturer* då det finns en mansroll som dominerar en kvinnoroll på makronivå, där fördelningen av *makt* är central. Fokus i denna studie kommer dock att ligga på mikronivå snarare än makronivå men det ena går inte att frikoppla från det andra. Patriarkatet eller manlig dominans har varit och är fortfarande fokus för en stor del av forskningen kring maskulinitet. Silvia Walby definierar det patriarkala systemet med sex punkter: 1. hushållets struktur, 2. lönearbetets struktur, 3. den patriarkala staten, 4. manligt våld, 5. heteronormativitet, 6. kulturella strukturer som hjälper till att forma kvinnors identitet. Hon menar att utvecklingen under de senaste 150 åren har skiftat den patriarkala strukturen från en privat underordning av kvinnan till en offentlig sådan, där kvinnan är mer jämställd i hemmet och har större tillgång till samhället, men är underordnad männen i denna offentliga miljö.<sup>25</sup> I denna studie är detta intressant eftersom dessa strukturer etableras i ung ålder, såsom Kimmel beskriver då han talar om *boy code*, ett regelverk för pojkars genuspraktik. Se vidare kapitel 6.1 Urvalsprocessen.

#### 4.1 Hegemonisk maskulinitet

Vi kan också undersöka hur olika manligheter uttrycks och hur detta påverkar individen. Finns det något i manligheten eller de olika manliga uttrycken som påverkar den unga individen extra mycket? Är det här vi kan finna anledningen till den psykiska ohälsan bland unga män? Hur uttrycks tex. kärlek, sorg, glädje, hat, frustration? Vad är ”tillåtna” och vad är ”otillåtna” uttryckssätt, och skiljer de sig åt från grupp till grupp? Jag kommer att använda Connells begrepp *hegemonisk maskulinitet*<sup>26</sup> som teoretisk utgångspunkt samt som analysverktyg. Därigenom kan en maktstruktur analyseras, där olika uttryck för manlighet rangordnas beroende på deras definierande mekanismer. Beroende på hur tex. kärlek, sorg och hat hanteras socialt kommer en individ att vara

23 Kimmel, Michael Scott, Hearn, Jeff och Connell, Raewyn. *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd. 2005. S. 15.

24 Bilton, Tony mfl. *Introductory Sociology*. New York: Palgrave Macmillan. 2002. s. 132.

25 Ibid. s. 139f.

26 Connell, 2008, s. 114.

del av den hegemoniska manligheten, vara förtryckt av den eller vara dominerad av den (understödja den). Begreppet myntades för att relativisera begreppet *man* och belysa olika manliga praktiker.<sup>27</sup> Connell beskriver hegemonisk maskulinitet som att ”kulturellt sett höjer sig vid en given tidpunkt en viss form av maskulinitet över andra former”.<sup>28</sup> Connell fortsätter: ”Hegemonisk maskulinitet kan definieras som den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet”.<sup>29</sup> Dvs. den manlighet, eller det maskulina uttrycket som är det rådande idealet i vår västerländska kultur, är den hegemoniska maskuliniteten. Genom sitt varande, sin praktik, legitimerar den de patriarkala strukturerna och ”förklarar” varför den är i topp och varför andra maskuliniteter samt kvinnor är underordnade den. Som exempel på egenskaper hos den hegemoniska maskuliniteten i dag är fysisk och mental styrka, hårdhet, våghalsighet, självständighet, kontroll mm. Connell beskriver genom dessas motsatser, dvs. ”mes, sillmjölke, tönt, klant, morsgris, fegis, ynkrygg” mm. de underordnades egenskaper som bla. kan tillskrivas homosexuella män, skriver hon. Allt detta gör ”det uppenbart att det är femininitet som utgör grunden för det symboliska nedsolkandet”.<sup>30</sup> Hegemonisk maskulinitet som begrepp har kritiserats för att på ett närmast essentialistiskt sätt söka definiera något som i själva verket är i ständig förändring och ofta är motsägelsefullt. Begreppet kritiseras även för att låsa in sig i ett heteronormativt synsätt.<sup>31</sup> Kritiker har också belyst den faktor att hegemonisk maskulinitet kan belysa en maskulinitet som är i en maktposition, tex. politiker, men som inte kan beskrivas med en idealtyp av maskulinitet. De menar att detta är ett exempel på att begreppet är inkonsekvent. Connell svara på denna kritik med att påpeka att en hegemonisk maskulinitet inte behöver kunna exemplifieras av en specifik individ utan beskriver en större bild än så.<sup>32</sup> För att bredda begreppet ytterligare samt med risk för att göra det uddlöst menar Connell att det inte alltid är de mest synliga maskulina hegemoniska maskuliniteterna som är de mäktigaste.<sup>33</sup> Huruvida detta är fallet på högstadiet är svårt att säga då Connell använder politiker som exempel. Vi behöver ändå ha det i åtanke.

Jag kommer att beakta *samhället* som en institutionsliknande konstruktion som påverkar individen. Samhället som begrepp kommer framförallt att handla om den sociala verklighet, med det sociala tryck, dess normsystem, som finns representerat i Sverige.

27 Coltrane, s. 40.

28 Connell, 2008, s. 115.

29 Ibid.

30 Connell, 2008, s. 116f.

31 Connell, R. W., Messerschmidt, James. *Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept*. Gender and Society, Vol. 19, No. 6 (Dec., 2005). Sage Publications. 2005. s. 836.

32 Ibid, s. 838.

33 Connell, 2008, s. 115.

## 4.2 Genus

Connell skriver i sin bok *Maskuliniteter* om genus som begrepp och börjar med att konstatera att ”genus är ett sätt att organisera social praktik”. Hon betonar hur genus som en social process står i förhållande till reproduktion, dvs. det fysiska könet och den biologiska kroppen, men att det inte handlar om biologi utan om en historisk social process som innefattar den fysiska kroppen. ”Genus existerar därför att biologin *inte* bestämmer det sociala”. Viktigt är också att vara medveten om genus komplexitet. I genus och de sociala strukturer begreppet tydliggör finns även många andra aspekter att ta i beaktande. Connell exemplifierar detta med *makt*, *produktion* och *katexis* (emotionell bindning). Dessa ytterligare ingredienser medverkar till att skapa mångahanda uttryck av maskulinitet beroende av de övriga strukturernas inblandning. Den tidigare diskussionen om patriarkala strukturer har sin koppling till genus genom begreppet makt, nämligen mannens dominans över kvinnan eller maskulinitetens dominans över femininiteten.<sup>34</sup> Genus förhållande till produktion/klass och katexis kommer inte att behandlas i detta arbete. Även etnicitet lämnas därhän i denna studie då jag framförallt vill undersöka uttryck av makt och emotionella förmågor utifrån manliga mekanismer. De patriarkala strukturerna är vida utbredda och finns oberoende av klass och etnicitet, även om uttryckssätten kan skilja sig åt inom dessa kategorier. Det problematiska med maskuliniteter och att definiera eller skilja mellan olika maskulina uttryck är att det kan finnas ett otal olika uttryck i samma samhälle, eller i detta fall i samma skola, beroende på sociala praktiker. Eftersom det är en praktik är den som sagt även i ständig förändring och kan, rent vetenskapligt då ej till fullo definieras. Detta måste vi förhålla oss till och vara medvetna om.

I kritiken mot genusteorier och socialiseringsteorin i stort lyfts tex. unga barns förmåga att göra könsstereotypa val. I en studie av barn som ännu inte börjat gå i skolan visade det sig att deras julklappar var könsstereotypa, dvs. militärleksaker för killarna och dockor åt tjejerna. Det framkom att valen av presenter till största del var gjorda av barnen själva. Kritikerna menar att socialiseringsteorin inte tar biologin i tillräckligt stort beaktande.<sup>35</sup>

Slutligen, genom min utgångspunkt i ett interaktionistiskt perspektiv kan jag se och söka efter beteenden, förhållningssätt, ord och bilder som har en symbolisk laddning för olika former av genuspraktiker i mina observationer och intervjuer. Då all interaktion per definition är symboliskt ladda och jaget till stor del byggs upp genom symbolisk tolkning och genom interaktion med andra, ges att identiteter och grupper är kopplade till genus genom sina kroppar och praktiker. Samt, kan vi

---

<sup>34</sup> Connell, 2008, s. 109ff.

<sup>35</sup> Bilton mfl. s. 137.

genom begreppet hegemonisk maskulinitet se att det finns en manshierarki som utgår från olika uttryck och praktiker av (social) makt.

## 5. Vetenskapligt material

Olika teoretiskt material; artiklar, undersökningar, rapporter och sociologiskt anknutna böcker kommer ligga till grund för att analysera och förklara det resultat som presenteras utifrån de intervjuer och observationer som görs.

Jag kommer söka analytiska verktyg och vidare teoretisk bakgrund hos *Michael Kimmel* som är en välrenommerad amerikansk sociolog inom mansstudier som även startade och är redaktör för den akademiska tidskriften *Men and Masculinities* på Sage Publications. Ytterligare litteratur som kommer ligga till grund för denna studie är *Maskuliniteter* av den tidigare nämnda australiensiska sociologen och Raewyn Connell som var och är delaktig i att utveckla mansstudier som fält inom sociologin.

## 6. Metod

Den symboliska interaktionismen ger oss genom sin teoretiska utgångspunkt en metod att arbeta efter. Det är en metod som fokuserar på interaktionen mellan individer och det verbala eller fysiska språk som den interaktionen består av. Genom en analys av interaktionen och undersökningar av språkbruk, såväl verbalt som ickeverbalt, hur det används, vilka meningar som bärs fram och varför, vad som är signifikanta symboler för en specifik grupp och vad som skiljer en grupp åt jämfört med andra grupper. Med dessa verktyg kan vi undersöka om det finns olika manligheter, vad som definierar dem samt hur de är konstruerade. Kan tex. en specifik jargong ses inom en specifik grupp och vad kan denna jargong ha för betydelse för gruppens sociala position och dess emotionella tillstånd?

Genom *observationer* kommer jag att analysera interaktionen mellan individer i grupper och mellan olika grupper, både verbal samt ickeverbal sådan. En offentlig skolmiljö utgör en bra plats för detta. En nackdel är dock att det kan finnas vissa beteenden som framträder mer än andra i en så socialt utsatt plats som skolan samtidigt som andra beteenden inte framträder alls eller i mindre grad. Just eftersom skolmiljön är en i högsta grad social plats kommer den att ha stor betydelse för de unga killarnas socialisering. Katarina Sjöberg poängterar vikten av att inte se händelser och interaktioner utifrån sin egen världsförståelse utan att i största mån försöka vara öppen för nya

intryck. Detta är svårt då allt vi ser innefattar någon form av tolkning.<sup>36</sup> Risken finns alltid att observatören misstolkar vad denne ser. Nackdelen med observationerna i de sociala utrymmena i skolan är att jag som observatör kan bli ett störande objekt, en onaturlig del i deras vardag, som påverkar hur de beter sig. Ett ytterligare potentiellt problem är att det inte går att verifiera om det jag ser under en förmiddag är representativt för elevernas vardagliga beteende. Observationerna i skolmiljö kompletterar jag med individuella *intervjuer*, där den enskilda individen kan få större utrymme att uttrycka sig utan att känna lika stor press från sin omgivning. Intervjuaren bör gå in i intervjun med ett öppet sinne och försöka lägga sin egen bakgrund och förförståelse bakom sig. Det är den intervjuades värld som ska fram, med så lite tolkning av intervjuaren som möjligt.<sup>37</sup> Detta är givetvis svårt och kan bli en fallgrop där information misstolkas och sätts i fel sammanhang. Att eleverna träffar mig för första gången, att jag är man och äldre än dem kan påverka hur pass mycket de berättar om sig själva för mig, då jag därigenom kan uppfattas besitta en maktposition. Jag har genomfört nio semistrukturerade intervjuer där jag låtit intervjupersonen berätta sin historia, ge sin synvinkel och förklara sin värld för mig.

Om utrymme funnits skulle ytterligare observationer varit till fördel. Tex. skulle observationer av elevernas träningar på fritiden vara bra samt observationer under lektionstid. Även en återkommande intervju med eleverna hade kunnat fördjupa materialets omfattning.

## 6.1 Urvalsprocessen

Vad gäller urvalsprocessen kom jag att fråga min kontaktlärare på Nyköpings Högstadium om hur jag lättast kunde komma i kontakt med eleverna. Han erbjöd sig då att sköta all kontakt med eleverna och blev således en gate-keeper som ordnade med urvalet åt mig. Jag bad honom att få så god spridning som möjligt på både ålder, socialt ursprung (klass) och fritidsintresse för att få en bred representativitet. Slutligen fick jag tio elever som ställde upp varav nio som faktiskt kom till intervjun. Av de nio som dök upp till intervjun var fyra niondeklassare, tre åttondeklassare och två sjundeklassare. Intervjuerna genomfördes under skoltid och eleverna fick lämna sina pågående lektioner för att genomföra intervjuerna.

Jag hade föredragit att ha fler sjundeklassare men då min gate-keeper inte hade så stor kontakt med denna årskull blev det endast två stycken. Anledningen till att jag hade föredragit fler sjundeklassare är att jag kan se en betydande skillnad mellan just sjundeklassare, åttondeklassare och niondeklassare i mognadsprocessen. Min erfarenhet är att de flesta sjuor fortfarande är barn och

<sup>36</sup> Sjöberg, Katarina. *Uppdrag forskning*. Malmö: Liber AB. 2008. s. 37.

<sup>37</sup> Sjöberg, s. 34.

de äldre alltmer växer in i tonåren. Ett led i denna mognadsprocess är att lära sig och inkorporera sitt sociala kön i sin personlighet. Kimmel uttrycker detta tydligt med begreppen *boy code*, då pojkar lär sig förtrycka sina medkännande, vårdande, sårbara och beroende sidor.<sup>38</sup> Denna utveckling fortsätter genom *guy code*, då killarna lär sig att aldrig visa känslor och inte visa några svagheter.<sup>39</sup> Processen att gå från att vara pojke, där de manliga idealen inte spelar lika stor roll som bland de äldre, till att vara kille då de manliga idealen blir viktigare och viktigare, sker just på högstadiet.

Min gate-keeper är klassföreståndare för en niondeklass från vilken alla de nior jag intervjuade kommer. Det kan hända att dessa elever har påverkats av varandra och att det då finns en social konformitet bland dem, eller att en liten grupp kan dominera hela klassen. Detta var dock inget jag märkte av under intervjuerna. Då Nyköpings Högstadium (genom den s.k. *Nyköpingsmodellen*) tar hjälp av skolverkets statistiska underlag SALSA<sup>40</sup> vid klassindelning och därmed blandar sina klasser utifrån social bakgrund<sup>41</sup> borde blandningen kunna vara god även då elever från samma klass blivit utvalda att delta i intervjuerna.

## 7. Materialredovisning och analys

Som tidigare beskrivits har jag genomfört observationer vid två tillfällen i de gemensamma sociala utrymmena i Alpha respektive Omega, de två skolbyggnaderna som är del av Nyköpings Högstadium. Skolan har varit i drift i 3 år. Alphas lokaler är ljusa och luftiga och ger ett spatiöst intryck. Omega är en stor äldre tegelbyggnad med trånga korridorer som, i motsats till Alpha, ger ett tungt och mer instängt intryck. Observationerna gav först och främst en signal om elevgruppernas struktur och grupp beteende. De allra flesta grupper var könssegregerade men även ålderssegregerade. Intervjuerna gjordes i ett grupparbetsrum mellan två klassrum som bokats åt mig under de två förmiddagar som intervjuerna skulle äga rum. Namnen jag givit de intervjuade killarna är fingerade och följer ordningen för intervjuerna såsom, intervju 1: Adam, intervju 2: Bertil, intervju 3: Cesar osv. Här följer en redogörelse för mina observationer samt för intervjuerna, tematiserade kring uttryck för *makt*, *identitet* samt *känslor*:

---

38 Kimmel, s. 52.

39 Ibid, s. 45.

40 Salsa, Skolverket. Hämtad 2017-03-01 från: <http://siris.skolverket.se/siris/?p=SIRIS:58:0::NO::>

41 Nyköpingsmodellen, Peter Sund (2017-03-24). Hämtad 2017-05-01 från: <http://nykoping.se/Nykopings-hogstadium/Nykopings-hogstadium-i-media/>

## 7.1 Makt och den hegemoniska maskuliniteten

En av mina intervjufrågor kretsar kring användandet av de offentliga utrymmena i skolan. Jag undrade om killarna gillade att ta plats och om det var viktigt för dem. Efter mina observationer såg jag ett mönster av hur många killgrupper, i motsats till tjejgrupperna tog mer plats, såväl fysiskt som verbalt, i de gemensamma utrymmena på skolan. Tex. var bland det första jag observerade ett gäng killar som "hängde" vid skåpen i närheten av cafeterian. De tog tydligt upp hela avståndet mellan skåpen samtidigt som en av gruppens deltagare satt uppe på de ca 1,5 meter höga skåpen. Denna person var den första en förbipasserande kom att se. Likt en hök satt han på skåpen och såg sig om medan de andra killarna småpratade med varandra nedanför.

I intervjuerna sade ungefär hälften att de tar plats men att det inte är viktigt för dem. Filip, en hockeyspelande åttondeklassare, sade tex. att platstagandet, kommer från hockeyn och att han tar första steget och kommer med idéer. Gustav, en åttondeklassare som spelar innebandy 3 dagar i veckan svarade ja på frågan men lade till att han bara är sig själv. Han säger vad han tycker men låter andra vara med. Dessa svar skiljer sig åt jämfört med tex. Adam, en niondeklassare som spelar handboll, som sade att han aldrig tar plats och att han är ganska blyg med okända. Bertil, en niondeklassare som har datorer som stort intresse svarade liknande med att han tycker att det mest är pinsamt att ta plats.

Filip kommer att bli symbolen för den regerande maskulina praktiken och hegemoniska maskulinitet som finns representerad i mitt material. Han tränar sju dagar i veckan, är socialt aktiv, argumenterar för sina åsikter, har fokus på det som ska göras, tar plats både i hockeylaget och i skolan och är ytterst fåordig om sin emotionella sida. Han är lång och vältränad med ett mjukt men stadigt handslag. Många av de egenskaper och beteenden han beskriver sig med liknar de egenskaper som betonas av Connell och Kimmel. Inom film, skriver Connell, betonas tex. "en begränsning av det emotionella registret" i Hollywoods hjältekarakterer, som i gengäld betonar maskulinitet genom våld.<sup>42</sup> Våld är en form av maktutövning och inom hockeysporten är reglerad våldsanvändning en given del. Filip är inte direkt våldsam på något sätt men hans kroppsspråk, kroppsbyggnad och karaktär signalerar en potentiell styrka. "Det är det framgångsrika hävdandet av auktoritet snarare än direkt våld som är hegemonins kännetecken.", menar Connell.<sup>43</sup> Det närmaste Filip kommer att beskriva en emotionell egenskap hos sig själv är att han är omtänksam, i samband med att han säger att han pushar andra att prestera bättre.

---

42 Connell, 2008, s. 223.

43 Connell, 2008, s. 115.

Filip menar att en individ inte placerar sig själv i ett socialt sammanhang eller i grupperingar, utan att "man blir placerad". Detta menar jag är ett uttryck för den (mäktiga) privilegierade position han är i, eftersom han utgår från att han hör hemma i den höga sociala position han innehar. Han sade också att om man inte tex. skojarbråkar, kan man bli mobbad och om man inte är i de coola gängen kan man bli socialt utesluten av dem. Han avslutade med att han vill vara sig själv. Utifrån resonemanget om Filip och den hegemoniska maskulinitet som belyses betecknar jag denna maskulina praktik som "sportkillen".

Adam, som också är sportkille, tränar även han väldigt mycket men inom handboll. Han säger att han känner de flesta och att "alla känner alla" på skolan. Detta är även det en oproblematiserad bild av det sociala spelet, vilket är en privilegierad åsikt. För att belysa detta ytterligare kan vi se Cesars yttrande om hur "sportkillarna är med varandra". Cesar beskriver sin egen grupp som "stolliga". Adam premierar även beteenden som kaxighet och aggressivitet då han beskriver sin förebild Zlatan Ibrahimovic. Även dessa är beteenden som hävdar en auktoritet och som på ett passivt aggressivt sätt håller fast sin position i den sociala rangordningen.

Ett kontrastrikt scenario under observationerna som är målande för hur mycket plats de olika killgrupper tar var när fyra killar i städade kläder gick till cafeterian för att handla. De gjorde inte mycket väsen av sig och fortsatte vidare efter sina inköp. Därefter närmade sig tre killar i kepsar och bombarjackor cafeterian. De såg sig aggressivt och misstänksamt omkring, som om någon var ute efter dem. De hade betydligt mer attityd än det förra killgänget. Samtidigt, vid ett bord en liten bit bort från mig, satt ett gäng på sju till åtta tjejer och en ensam kille som samtalande lugnt och tyst med en av tjejerna. Utifrån Goffman kan vi se hur cafeterian är en scen med många åskådare där individerna och grupperna presenterar och upprätthåller sina respektive roller och identiteter inför varandra.

### 7.1.1 De vuxna männen

Det fanns ständigt äldre personal bland eleverna i skolan och de yngre killarna verkade dras till de äldre manliga anställda mer än de unga tjejerna drogs till de äldre kvinnliga anställda. Detta tyder på att de vuxna männen har inflytande på de unga killarna.

I Alpha finns det en manlig personal som har till uppgift att hålla ordning bland skåpdrarna. Han är väl synlig, stor och dominant, ca 30-35 år gammal. När han talar med eleverna är det med hög och tydlig röst, ömsom skämtsamt, ömsom tillrättavisande. Jag skulle beskriva honom som att



han ”pekar med hela handen”. Detta är ett exempel på en möjlig vuxen manlig förebild. Vid ett tillfälle visslade han högt och pekade mot någon långt borta bland skåpen. Han hade återkommande ett väldigt dominant beteende och skämtade vid ett tillfället med en annan manlig personal raljerande och (tycker jag) nedsättande mot en ung kvinnlig lärare som förgäves stått och väntat på en elev i ca 30 minuter, - ”Ska vi bära bort henne”. Ytterligare ett exempel på vuxna manliga ev. förebilder är två äldre manliga lärare som stod en bit bort från mig och talade tyst med varandra. Kroppsspråket signalerade kontroll och handlingskraft. En av dem visslade till och slog en hand i bordet. Han är stor, ser grov ut och har en ”rullande” gångstil. Under förmiddagen gick det även omkring en ung manlig personal som delvis jobbade i cafeterian. Vid första anblicken kunde jag inte se om det var en elev eller en anställd. Han hade en ungdomlig jargong och hälsade med klatschande handslag på de unga killarna. Han är självsäker och har en kaxig och skämtsam attityd. I Omega finns en medelålders manlig anställd som verkar ha liknande arbetsuppgift som ”hallvakten” i Alpha. Denne har mjukare och inte lika ungdomlig ledarstil jämfört med Alphas hallvakt, som jag observerat dagen innan. Ledarstilen och möjligtvis hans manliga praktik bygger mer på erfarenhet, ansvar och förståelse.

Kimmel presenterar ”de fyra grundläggande reglerna för maskulinitet”<sup>44</sup> som kortfattat är: 1. En man ska inte uppfattas som svag, kvinnlig eller gay. Manlighet är det ständiga förnekandet av femininitet, 2. måttstocken för manlighet är framförallt rikedom, makt och status, 3. manlighet är att vara ”stadig som en ek”, 4. en man ska ta risker, vara aggressiv och inte bry sig om vad andra tycker. Om en individ inte uppfyller dessa ”krav” är han inte man nog och blir förskjuten av den manliga kontrollmekanismen. Män upprätthåller och strävar efter dessa egenskaper, inte för att imponera på tjejer eller kvinnor, utan för att de vill bli positivt utvärderade av andra män,<sup>45</sup> detta är den nämnda kontrollmekanismen. Det kan tänkas att det är denna mekanism som Filip ger exempel på när han säger att man kan bli socialt utesluten om man inte är med de coola. Under observationerna såg jag även en möjlig manlig förälder som kom med sitt barn till skolan. Mannen låtsasboxade sitt barns kompis i magen och log. Föräldern såg tuff ut med sin t-shirt och sina jeans.

Mansnormen verkar vara en överdriven målbild som nästan är en karikatyr. Detta kan exemplifieras med Eriks redogörelse av mannen som cool, muskulös, aggressiv och arg, där han nämner filmen Gudfadern som källa. Denna tendens, att filmskådespelare eller filmroller kan bli manliga förebilder nämner även Connell.<sup>46</sup> Även de uttryck hallvakten på Alpha praktiserar skulle

---

44 Kimmel, s. 45f.

45 Kimmel, s. 47f.

46 Connell, 2008, s. 115.

kunna passa in under denna coola och aggressiva beskrivning av en man.

### 7.1.2 Förebilder och drömmar

När det gäller förebilder, tex. varför någon är en förebild liknar svaren i intervjuerna varandra. Sjundeklassaren Harald menade tex. att ”en förebild har bra saker att säga, tycker bra saker och är duktig”, eller som Bertil beskrev det: ”en förebild ska vara inspirerande, öppna dörrar och visa vägen”. Under intervjuernas gång blir det tydligare att killarna har två olika typer av förebilder. En förebild som handlar om ”drömmen”, såsom att bli hockeyproffs, vilket av naturliga skäl ofta framkom bland de som ägnade sig åt sport på fritiden. Den andra förebilden var en mer jordnära, vardaglig förebild som ofta handlade om storebröder eller föräldrar. Harald som inte bor med sin far har sin mor som förebild, Erik vill bli företagsägare eller chef som sina äldre bröder och ser en av deras bra egenskaper som att de är snälla. Gustav har sina föräldrar som förebilder eftersom de tar hand om honom och familjen och Bertil har sin far som förebild eftersom fadern visade honom datorernas värld.

I ”drömförebilden” framkom tex. beskrivningen av Zlatan Ibrahimovic av Adam: Han har en bra story, är kaxig så att ingen vågar ”kaxa” med honom, han är aggressiv vilket man ser på Youtube och Instagram. Adam lade dock till att Zlatan nog egentligen är lugn. En liknande beskrivning kom från Filip som lyfte fram hockeymålvakten Henrik Lundqvist med citatet: ”Winners never quit, quitters never win”. Samtliga elever uppgav att de regelbundet tittade på Youtube, varav en elev uppgav att han tittade upp till 3-4 timmar om dagen. För det mesta handlade det om underhållning såsom sport-”highlights”, kommentarer av tv-/datorspel, tv-shower som Conan O’Brien, intervjuer med skådespelare, ”roliga klipp” men även ”how-to”-videor, informationsvideor och tex. videor om filosofi. Vid flera tillfällen uppgav eleverna att de kollar på youtube tillsammans på sina telefoner.

Det är inte svårt att se att eleverna på Youtube kan få till sig en mansbild som tex. bilden av Zlatan Ibrahimovic, som Adam nämner. Då Youtube är en allmänt spridd videokälla går det inte att bortse från den. Dessutom används algoritmer som föreslår videomaterial för användaren som kan förstärka dennes synsätt och en världsbild. Youtube är en stor källa till symboliskt laddat socialt material. Då eleverna kollar på videor tillsammans fungerar videotjänsten som ett socialt medel där videor delas och visas som en del i det sociala samspelet. Erik nämner tex. hur han och hans kusin tillsammans kollar på Conor McGregor, en professionell MMA-boxare (Mixed Martial Arts), som presenterar en extremt aggressiv och hård mansbild.

Jag kan se hur de intervjuade killarna påverkas av den hegemoniska maskuliniteten, symboliserad av hjälterollen, Zlatan Ibrahimovic eller någon annan manlig superstjärna, på många olika sätt. Det blir tydligt när jag frågar killarna om vilka drömmar de har. Här framstår två sorters drömmar, ”dröm-drömmen”; att bli bäst i världen på tex. hockey, och ”vardagsdrömmen”; att ha ett kul och välbetalt jobb, en hög utbildning, ha ett stort, fint hus och en bra familj. De flesta av killarnas drömmar kretsar kring statussymboler som de ideligen matas med av media och av vårt samhälle, statussymboler för en lyckad manlighet. Endast en kille sa att han drömde om att bli lycklig, men detta nämnde han i slutet, efter listan på statussymboler. Många av killarna beskrev personer i sina familjer som förebilder som bidrog till ”vardagsdrömmens” utformning. Jag kan se en koppling mellan dröm-drömmen och drömförebilden där båda belyser en stark manlighet och en mäktig framtid där denna manlighet passar in.

Frågan om vad de tycker det är att vara kille förvånade en del av killarna men alla hade svar att ge. David sade tex. att en kille ska vara den starkare, vara fysiskt bättre på mycket, vara den som tar kontroll och vara den som bestämmer. Han sade att han har lärt sig det från samhället och att han har sett det hela sitt liv. Killar är starkare i sport, är ledare, har mer makt och tar makten. Han sade också att han jämför sig med andra killar. Bertil hade mindre att säga i ämnet och tyckte att det inte finns några speciella ”regler” för att vara kille. Cesar sade att han inte tänker så mycket på att han är kille, ”man föds till kille o så är det så”. Senare sade han dock att ”en kille ska inte gråta, bara sveltas lite under ögonen” och att en kille inte ska visa så mycket känslor. Andra uttryckte sin könstillhörighet som att ”det är skönt att vara kille”, ”det är inget speciellt”, ”tjejer och killar är olika” och ”killar tar mer plats”.

De intervjuades tankar kring vad en kille ska vara blev enligt min tolkning tankar kring vad en man ska vara. Killarna identifierar sig redan som blivande män. Det är problematiskt om målet att bli en man formar tonåren till den grad att denna period reduceras till en transportsträcka mellan att vara barn till att vara man, snarare än att lägga en grund för en självsäker och trygg personlighet.

### 7.1.3 Åldershierarkier bland eleverna

Även ålder verkar vara en funktion för makt. En ung kille kom till cafeterian för att låna ett pingisrack. Några äldre killar kom och ställde sig väldigt nära medan de väntade på sin tur. Den unga killen flyttade sig lite åt sidan men verkar inte vara rädd utan mest respektfull. Ett annat exempel är när en äldre elev höll fast en yngre kille framför tre tjejer som fnittrade och skrattade.

Den fasthållne fick efter en kort stund gå. Den äldre eleven gick förbi igen och gormade samtidigt som han stökade till den unges keps varefter ytterligare en äldre elev gjorde detsamma. Ytterligare ett exempel på ett maktbeteende är då fem killar spelade pingis på Omega, möjligtvis är de sjundeklassare. De ropade och hackade på varandra. Då en kille förlorade och protesterade möttes han av att vinnaren blåste upp och höjde sitt bröst, gjorde sig större och gick emot förloraren som inte fortsatte sina protester.

Utifrån mina observationer kunde jag se skillnad på killar och tjejer i hur de förde sig. De yngsta tjejerna rörde sig mer självsäkert och tryggt i korridorerna än de yngsta killarna. Jag kunde observera en större tvekan bland killarna även högre upp i åldrarna. Ann-Sofie Holm beskriver i en studie av två niondeklasser hur killar och tjejer bemöts olika av lärare och hur detta påverkar deras respektive beteenden. Killar förväntades vara stökiga och bemöttes då utifrån detta vilket gav dem en annan frihet att agera i jämförelse med tjejerna. Tjejerna å andra sidan förväntades vara tysta, ordentliga och mer mogna och bemöttes därefter.<sup>47</sup>

#### 7.1.4 Jargong

Åttondeklassaren Filip uttryckte en hård jargong mellan sig och sina vänner. Han tränar mycket hockey och mentaliteten på planen verkar påverka hur han och vännerna betar sig på fritiden. Han sade tex. att om man klippt håret slår vännerna en i bakhuvudet för att ”inviga” frisyren. De jämför sig också fysiskt genom armbrytning och på träningar och på idrotten i skolan. Om drömmen är att spela i den amerikanska hockeyligan, NHL, gäller det att pusha sig hela tiden, ge det där lilla extra som gör skillnaden i längden, menade Filip. En annan kille, även han hockeyspelare, sade att de ”krigar” på träningen. Ytterligare ett vanligt sätt att umgås är sk. ”banter”<sup>48</sup> eller hårda skämt som man kan säga till någon som står en nära. Detta verkar vara vanligt bland killarna, oavsett ålder. Det må vara ett sätt att visa uppskattning och kärlek mellan (oftast manliga) vänner men det är också ett effektivt sätt att lägga locket på rakare och ärligare känslomässiga yttringar vänner emellan.

En annan form av praktik bland eleverna var ”killen med attityd” som grundar sig i ett stökigare och rebelliskt beteende. Tex. observerade jag ett stort gäng killar med attityd i stegen, klädda i kepsar och luvtröjor, komma gåendes förbi bordet där jag satt. De luktade cigarettök. En av dem hade en högtalare som spelade musik. Högtalaren stängs dock av ca tre meter innanför

47 Holm, Ann-Sofie. Norberg Marie (red). *Maskulinitet på Schemat*. Stockholm:Liber AB. 2008. s. 118f.

48 Översättning: skämta, smäretas, raljera.

entrén. I det här fallet signalerar deras gångstil, klädsel och val att spela sin musik högt för alla, symboler om en egen identitet.

En kille ur ett annat gäng, som fått godkänt att gå in bakom disken i cafeterian, kom vid tre tillfällen och ryckte upprepade gånger i handtaget på den låsta dörren till cafeterian, varpå dörren öppnades inifrån. Ca 10 minuter senare kom densamme och gjorde likadant men denna gång mer intensivt och blev då tillsagd av en ung kvinnlig anställd. Ljudet bröts av att killgänget med högtalaren spelade aggressiv hip-hop i sin högtalare längre bort i den alltmer tomma lokalen. De fortsatte att spela musik i ytterligare 10 minuter utan att bli tillsagda. Tredje gången killen slog i handtaget och på dörrens fönster luktar han cigarettrök. Lite senare kompisbråkade samma killar bakom disken på cafeterian och en av dem sade ”sluta, annars slår jag in kuken på dig”. Tjafset fortsatte lite men sedan stängde de in sig i det enskilda rummet bakom cafeterian för att till synes testa den unga kvinnliga anställdas tålamod. Här har vi två skilda ”rebelliska” grupper som har sina egna uttryck och symboler att visa sitt eget värde med. Ytterligare en observation av de rebelliska killarna är då en kille sjunger: ”jävla tjusig brud, ah, ah” och ställer sig väldigt nära den enda tjejen runt bordet. Hon ignorerade detta. Dessa killar håller vid ett flertal tillfällen på att låtsasbråka med varandra som att tex. hålla fast varandra bakifrån.

Connell berättar om Pat som i 12-årsåldern var stökig i skolan och att han inte tyckte att skolan brydde sig om honom. Han ”ville vara någon, hellre en katastrof i skolan än inte någon alls”.<sup>49</sup> Detta tyder på ett identitetsbygge där individen tar makten över sig själv. ”De möter skolans auktoritet som en fientlig makt och börjar definiera sin maskulinitet utifrån denna motsättning.”<sup>50</sup> I mina observationer kunde jag bland ”rebellerna” se tecken på denna form av identitetsbygge där egenvärdet till synes kretsade kring ett avståndstagande till skolan och förväntningarna på skötsamhet. Detta skulle kunna representera ytterligare en maskulin praktik.

Något ingen elev nämnde i intervjuerna var ett beteende jag observerade då en kille och två tjejer stod vid cafeterian, varpå killen tog kort på sin tjejkompis rumpa, vilket hon märkte. Hon sade till att hon inte ville detta men då tog han ett kort till och händelsen lämnas därhän. Detta är ett tydligt uttryck för genusrelaterad, patriarkal makt då tjejkompisens åsikt ignorerades helt och hennes kropp reducerades till ett objekt för fotografering.

De flesta grupper med killar var tydliga med att visa sig genom sitt kroppsspråk. Individerna

---

49 Connell, 2008, s. 134.

50 Ibid, s. 136.

i några killgrupper gick med ett större avstånd från varandra vilket gav ett intryck av att gruppen var volymmässigt större. Killarna hade inte nödvändigtvis högre ljudvolym men yvigare rörelser som tog mer plats. Fysisk kontakt, om någon, tenderade att vara mer våldsamt inriktad.

### 7.1.5 Identitet

I intervjuerna beskrev de flesta killarna sig som snälla, glada, positiva och sociala. Till allra största delen handlade det om positiva egenskaper men även egenskaper som lättirriterad och ”lättfrustrerad” framkom. Sportkillen Filip, stack dock ut då han beskrev sig själv enbart med vad han gjorde, nämligen tränade hockey. Även då jag försökte förmå honom att reflektera kring sina emotionella sidor och egenskaper gick detta inte fram. Det var som om han inte förstod att det finns något som kan vara emotionellt och att man som individ kan identifiera sig med sina emotionella sidor snarare än med sina praktiska sidor.

Även Harald, en sjundeklassare som också spelar hockey, har liknande beteende och tankar som Filip och Adam, handbollskillen. Faktum är att han liknar Filip till både beteende och utseende. Harald beskriver hur besvikelse blir till ilska när han förlorar en match, att han kanske aldrig varit ledsen och att han inte har något behov av att prata om han blir arg, då vill han göra något kul och glömma sin ilska. Han säger att han vill synas och pratar mycket men att det inte är viktigt för honom att sticka ut, att märkas. Detta kan också vara en privilegierad hållning, där det naturliga och oproblematiske är att märkas och ta plats. För en individ som inte känner sig naturlig i den sociala positionen att sticka ut, skulle ett sådant yttrande te sig förenklat. Senare i intervjun säger Harald att han skulle prata med någon vuxen om han kände tillit, tex. med en förälder, tränare eller lärare. Det intryck Harald ger under intervjun tillsammans med det han säger visar en yngre version av Filip och en process mot en hård och rak manlig praktik, en process som Harald nyligen startat och där Filip kommit långt mycket längre, trots att det bara skiljer ett år mellan dem. Detta stärker mitt intryck av att tiden mellan sjunde och åttonde klass är speciellt viktig för den personliga utvecklingen och identitetskapandet.

Cesar gav uttryck för en social spegel i det att han sade att ”är man glad, är andra glada”. Han sade även att han ibland förändrar eller påverkar sitt beteende efter att ha analyserat sociala situationer. De övriga killarna jag intervjuat gav även de uttryck för att fundera på sitt eget beteende och sig själva men att de inte implementerar sina tankar och funderingar i någon större grad. En av killarna sade att han inte vill vara känd bland sina vänner som den som skriker på andra, vilket tyder

på att han faktiskt påverkar sitt beteende utifrån sin självreflektion trots att han sade att han inte gör detta i någon större grad. En annan kille, niondeklassaren David, kallar sig själv för "clown" och lade till att han dock inte vet om han uppfattas som detta av andra.

Jag såg många uttryck av identitet vid mina observationer. Tex. då två unga killar som förmodligen går i sjuan, med tanke på deras utseende, handlade dricka i cafeterian på Alpha. De mötte en kompis och hälsade med ett klatschigt handslag á la amerikansk förortsfilm. Killarna hade kepsar, mössor och luvor. En av eleverna hälsade med att slå en öppen hand mot axeln på en manlig anställd. Senare såg jag två killar småprata med varandra då en av dem boxade den andre på axeln. Som kontrast stod två tjejer en bit bort och slog sina höfter upprepade gånger mot varandra. Samtidigt gick tre killar med datorer under armarna för att hämta ett schackspel i cafeterian. De hade attityd i sin gångstil och verkade inte vilja vara osedda av dem runt omkring.

David, clownen, beskrev skolans grupper som så: det finns de coolaste av de coola som festar och snusar. De kan vara sköna att prata med men kanske inte utanför skolan.<sup>51</sup> "Gamers" (individer som spelar dator- eller tv-spel) är mest med varandra vilket även handbollskillarna eller "sportkillarna" är. En del är ensamma men de flesta är med alla. Musiker är mycket med alla men mest med varandra. Detta beskrevs på liknande sätt av flera andra, såsom att det finns coola och o-coola gäng i klassen, att de som röker är konstiga eller att det finns de som pluggar och de som skolkar. Filip beskrev de sociala grupperingarna som att "man inte placerar sig själv, utan blir placerad" i grupperna. Han gav en bild av en gruppindelingsprocess som sker av sig själv, utan individuellt ansvar. Innebandyspelaren Gustav gav en liknande bild där han menade att alla är lika men att grupperna skiljer sig åt, en mening som inte innefattar en hierarkisk ordning mellan grupperna. Även Adam, menade att han känner de flesta och att alla känner alla, samt Ivar, en sjundeklassare som spelar fotboll menade att han är kompisar med många och att klassen innefattar många olika personligheter. Uppfattningen om identiteter, gruppidentiteter och samhörighet kan således skilja sig åt från individ till individ. Som tidigare nämnts tolkar jag det som en hierarkiskt beroende åsikt och känsla, där platsen i hierarkin avgör hur en individ ser på sig själv, sin grupp och sin sociala roll.

Jag observerade en intressant konversation på Alpha där en ung manlig anställd och tre killar började prata om kött, omega 3 i köttet, hur kött är "fett gott", bla. vildsvin, varpå skärtekniker för spansk skinka behandlades. Ytterligare en manlig elev kom till "skinkgänget" och hälsade med

---

51 "Utanför skolan" tolkar jag som den sfär där man umgås med de vänner som står en nära, som man väljer att vara med.

klatschande handslag. Symboliserar kött och skärtekniker något för deras samhörighet och manliga praktik? Det kom en ny kille till gänget vid skinkbordet. Denne tog lugnt men bestämt tag i en sittande killes axlar som direkt sade ”rör mig inte” och ”var inte jobbig”. En till synes omhändertagande och omtänksam handling ratades av kompisen, en handling som inte stöds av den aggressiva, självständiga manliga karikatyren som beskrivits ovan. Dagen efter, på Omega såg jag dock en äldre stor kille massera en kompis axlar. Den stora killen hade en kaxig och stökig attityd. Detta var den mest omhändertagande fysiska kontakten jag såg mellan killarna under observationstiden.

Vännerna är uppenbarligen viktiga för alla de intervjuade men relationerna varierar i karaktär. Genomgående sade de att de ”låtsasbrottas” med varandra. Dvs, är nära varandra fysiskt men på skoj. Cesar uttryckte att han känner en trygghet med sina nära vänner, dem han litar på. Erik, en åttondeklassare sade att han kan prata om allt med sina vänner, även om ämnen som går djupt. Han nämnde också att han och vännerna skämtar mycket men ”tjafsar” också, men att det också blir bra efteråt. Detta tyder på att killarna i viss mån kan slappna av och ”gå in bakom scenen” när de är med sina närmaste vänner, med ett goffmanskt uttryck. Trots detta verkar det fortfarande finnas regler och förhållningssätt som grundar sig i ett aggressivitet och emotionell avhållsamhet inom grupperna.

Då kön till matsalen på Omega ringlade sig lång märkte jag att många killar hade luvtröjor uppdragna. Även många hade kepsar och mössor på huvudet. Jag kunde inte se någon lika utbredd motsvarande mode-eller identitetssymbol bland tjejerna. Senare rörde de sig ett gäng äldre ”coola” killar och tjejer runt och i cafeteria, även de med luvtröjor och kepsar. Det såg ut som om de ägde stället. De var välkomna in bakom disken och förde en jämn och ihållande skämtsam dialog med de vuxna anställda.

## 7.2 Hegemonins motpart/er

För att den hegemoniska maskuliniteten, sportkillen, ska kunna sticka ut och legitimera sig själv behövs en motpart. Connell skriver att heterosexuella praktiker som inte passar in i den hegemoniska manligheten står som motpart, då beteenden som kan kategoriseras som feminina utgör grunden för dess diskriminerade position.<sup>52</sup> Kimmel betonar även hur en homosexuell praktik är den direkta motsatsen till en ”godkänd” maskulinitet.<sup>53</sup>

Bertil, som är en blyg och fundersam dataintresserad niondeklassare, berättar hur han tycker

<sup>52</sup> Connell, 2008, s. 116f.

<sup>53</sup> Kimmel, s. 49f.



det är pinsamt att sticka ut och ta plats, hur han kan prata med sin mamma om han blir ledsen eller arg (trots att han blir tystlåten). Han har lättare för att prata om sin emotionella sida. Jag ser honom som en individ som kan representera en av den hegemoniska praktikens motparter, där hegemonins dominans över motparten legitimerar deras respektive sociala positioner.

Den person som gav mig intrycket av att vara den tryggaste av alla de jag intervjuade var Cesar, en niondeklassare som beskriver sig själv som ”omotiverad glad”. Han säger att han har en stark och nära relation till sina vänner, håller dem nära och litar på dem samtidigt som han håller sig borta från ”dryga” individer och de som ”uppför sig dåligt”. Han vill vara med de som är glada. När vi pratar om hur hans familj är en förebild för honom, säger han att det handlar om den kärlek de ger. Han uttryckte det bla. med orden: ”Glad familj, glad person”. Han berättar också att han vänder sig till sin familj om han är ledsen och behöver prata. Cesar är i kontakt med sina känslor och har emotionella verbala verktyg som han även använder. Han presenterar egenskaper och förhållningssätt som skiljer sig åt från den hegemoniska manliga praktiken som jag nämner ovan och har således funnit en annan manlig praktik att följa. Han verkar inte vara varken förtryckt eller dominerad av hegemonin, dock står han vid sidan av de mer dominanta maskulina praktikerna.

Sista frågan, om hur de ser på killar som är ”annorlunda” (en medvetet diffus formulering), om hur det är att vara homosexuell/gay i skolan och om möjligheten att komma ut som homosexuell, gjorde de flesta intervjuade obekväma. Det märktes att de inte ofta pratar om sexualitet men att de funderar kring det. De flesta sade att det är okej att vara annorlunda och att alla får vara som de vill. Cesar uttryckte det som så: ”man vet inte riktigt vilka de är men man borde ge dem en chans”. Han lade till att man ”faller för grupptricket” och stannar inom gruppen utan att lära känna folk utanför. Vad gäller homosexualitet gav alla en accepterande mening till läggningen. Däremot sa alla utom en att det inte finns några homosexuella killar på skolan. På frågan varför det inte finns några öppet homosexuella killar i skolan svarade Adam att ”de är väl rädda för vad som skulle hända”. Erik sade att de kan bli retade för att det är konstigt och att de (de avvikande) då brukar tryckas ner. Andra menade att ”coola inte är homo”, att ordet *bög* används nedlåtande och att en homosexuell individ kanske skulle bli ”trackad” eller mobbad. De målade alla upp en svår miljö att vara homosexuell i men sade samtidigt att de är okej med homosexualitet. Filip sade tex. att om någon skulle vara öppet homosexuell skulle denne bli retad av andra, men om det skulle vara en kompis skulle han stötta denne. Adam och Bertil menade att det inte skulle vara några problem med att vara öppet gay i skolan. Det är således en tvetydig bild som ges av de intervjuade killarna, men en bild som stöds av Kimmels beskrivning av vad en man ”ska vara”.

### 7.3 Känslor och psykisk hälsa

I intervjuerna poängteras vikten av tillit till vuxna. Av alla intervjuade nämnde de allra flesta att de framförallt skulle kunna vända sig till sin familj om de kände ett behov av att prata. David berättade tex. att han skulle kunna vända sig till sin mamma och kanske till bästa vännens mamma men, tillade han, har han absolut inget behov av att prata. Samtidigt nämnde några att de skulle kunna vända sig till en tränare eller ev. en lärare eller kurator men då betonades vikten av tillit eftersom de måste känna sig trygga med att öppna upp sig och veta att det inte sprids vidare.

Vilken sida visar eleverna varandra under skoltid? Vad är ett tillåtet beteende och vad är socialt accepterade känslor att visa? Här menade de flesta att de visar den positiva, glada och roliga sidan av sig själva. Den ”mörka sidan”, som Cesar uttrycker det, får endast de närmaste se. I den mörka sidan finns ensamhet menar han. David berättade om den ”arga sidan” som vännerna kan få se, dock ej i skolan. Även Bertil beskrev en sida som vännerna inte får se, och som skulle göra honom ledsen om de fick se, och det är när han blir riktigt sur och börjar slå sönder saker.

Det blev tydligt att många av killarna saknar ett utlopp för sina ”mörka sidor”. På frågan hur de reagerar om de blir ledsna eller arga handlar de flesta svaren om att de drar sig tillbaka på ett eller annat sätt. Cesar sade att han håller sig för sig själv och inte tar ögonkontakt med andra, Erik undviker andra personer och ”går runt dem” och skulle han bli ledsen eller arg hemma är han mest på sitt rum och spelar spel. Harald sade att han inte har något behov av att prata när han är arg utan att han vill glömma och vill göra något som är kul istället. Om han tex. förlorar en match kan besvikelsen bli till ilska, samtidigt sade han att han ”kanske aldrig varit ledsen”. Adam beskrev det som att om han blir arg (vilket han menade att han väldigt sällan blir) eller ledsen så pratar han mindre och blir mer tillbakadragen. Om det skulle vara en stor händelse som gör honom ledsen skulle han prata om det, men då framförallt med sin mamma eller storebror. Filip, som annars är väldigt social och verbal, berättade att han blir osocial, utesluter andra och drar sig tillbaka om han blir arg i skolan. Om han är hemma sätter han sig och lyssnar på musik och försöker lugna ner sig och lämna det (känslorna) bakom sig. Bertil och Cesar beskrev hur de vänder sig till sina föräldrar om de skulle vara ledsna och Cesar betonar att han måste kunna lita på den han pratar med för att öppna sig och leta efter en lösning på problemet.

Ivar, en sjundeklassare som kom bland de sista till intervjurummet berättade att han kan bli våldsam om han blir arg. Han försöker undvika det så mycket som möjligt och är medveten om att han har ”dåligt temperament”. Om han blir ledsen känner han att han har stöd bland sina vänner och

han sade att det har hänt att han har pratat med sina föräldrar om sin ilska. Det händer inte så ofta att han blir arg hemma dock.

Då jag genomförde mina intervjuer kunde jag se en brist på självreflektion eller saknad av verktyg att uttrycka sig med. Jag ställer mig frågan om killar på högstadiet inte har fått lära sig att reflektera över sina emotionella sidor, om de inte fått lära sig att de har emotionella sidor eller om de helt enkelt inte vill uttrycka dessa sidor? Vilken anledningen än är till att de flesta av de intervjuade killarna inte ville dela med sig mer av sina känslor, så är det ett problem. Vårdguiden poängterar det positiva med att berätta om sina känslor om man mår dåligt.<sup>54</sup> Om generation efter generation av män lär sig att inte reflektera kring eller uttrycka sina känslor leder det till problem för individen och för samhället i stort. Jag finner i mitt empiriska material att killar på högstadiet inte fått till sig tillräckliga emotionella verktyg under uppväxten vilket på många sätt gjort dem till emotionella analfabeter. Istället för att vara öppna med sina känslor uttryckte några av de intervjuade att de kanaliserade sina känslor i aggressiv riktning såsom att slå sönder saker eller omvandla besvikelse till ilska. Tex. sluter sig både Adam och Filip när de blir ledsna eller arga. De berättar hur de blir osociala och drar sig tillbaka, dvs. motsatsen till att söka upp någon för att prata om sina känslor.

Jag kan se liknande tendenser som beskrivs av Kimmel och Connell där egenskaper som aggressivitet, ilska och fysisk styrka lyfts fram som positivt och något som skapar en maktposition. Dels finner jag det i mina observationer, i killarnas beteende när de är i sociala utrymmen, där det är en praktik som ger dem positiv feedback i form av (geografiskt) utrymme och något som skulle kunna tolkas som eller vara respekt, men som också kan vara rädsla. Dels finner jag det i intervjuerna som redan beskrivits. Där framkommer också att känslor som sorg/att vara ledsen i de flesta fall inte leder till kontakt med någon som kan lyssna utan till isolering.

I intervjuerna påpekar killarna som sagt vikten av tillit till vuxna, för att kunna öppna upp sig. Familjen är ett återkommande tema när de intervjuade nämner vilka de kan vända sig till om det skulle vara något de vill prata om. Vid ett fåtal tillfällen nämner de idrottstränare eller lärare. Jag frågar mig dock vad händer med en kille om han varken har verktyg att se sina känslor, verktyg att prata om dem och om han dessutom saknar tillit till någon vuxen i sin omgivning?

---

54 Att må dåligt. Jenny Andersson (2017-04-03). Hämtad 2017-05-17 från: <https://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Att-ma-daligt/>

#### 7.4. Sammanfattning och slutsatser

Slutligen vill jag sammanfatta mitt resultat med att killar i högstadiet i stor utsträckning redan lärt sig hur de ska bete sig för att vara godkända killar och blivande män. Dvs. den manliga kontrollmekanismen som Kimmel beskriver verkar fungera väl: inga större avsteg från den hegemoniska maskuliniteten godkänns. Hegemonins makt är stor då hot om potentiella bestraffningar i form av mobbing, till synes begränsar killarnas sociala beteende. I stort hålls känslor undan och killarna känner inget större behov av att prata med någon vuxen eller med sina kamrater om sina känslor. ”Sportkillen” sticker ut som en hegemonisk maskulinitet som bygger på och främjar dominant/passivt-aggressivt beteende. En annan maskulin praktik jag observerade var ”rebell”, en maskulinitet som bygger på ovan nämnda egenskaper men också ett avståndstagande från systemet/institutionen, såsom Connell beskrivit (se ovan). Vid sidan av dessa fanns ytterligare en manlig praktik, vilken bygger på närhet, omtänksamhet, tillit och kärlek. En praktik som står vid sidan av den hegemoniska maskuliniteten utan att beblanda sig med denna.

I intervjuerna yttrades inga hierarkier mellan killgrupperna men genom observationerna kunde jag se hur vissa grupper av killar tog betydligt mer plats än andra. Detta tolkar jag som att de grupper som breder ut sig i korridorerna har högre social status än de som är mer timida och tillbakadragna. De grupper som är visuellt och verbalt offensiva är även de grupper som faller in under den hegemoniska maskuliniteten, med egenskaper som (till synes) fysisk styrka, aggressivare attityd, självsäkert och stadigt yttre samt ett socialt framåt beteende.

Killarna uttryckte tydligt hur idoler och förebilder betyder mycket för dem och det är inte svårt att se att dessa har en stor påverkan på killarnas egen genuspraktik och hur de vill vara och utvecklas. Intrycken kommer ofta från media såsom Youtube och film, som även har en social aspekt då de ser och pratar om vad de sett tillsammans.

Den emotionella aspekten som jag varit intresserad av att undersöka visade sig svår att fullfölja eftersom killarna håller tillbaka mycket av sina känslouttryckningar. Detta är ett resultat som är oroväckande. Givetvis kan jag inte förvänta mig att killarna helt ska öppna upp sig emotionellt för mig under en intervju men spontant verbalt gav de inget hoppfullt intryck av sin emotionella inre värld, eller verbala vilja och förmåga att uttrycka denna. Detta leder till slutsatsen att insatser som behandlar och relativiserar maskulina uttryck behöver sättas in redan innan högstadiet. Kanske kan detta hämma den psykiska ohälsan bland män och den självmordsfrekvens som presenterades i inledningen. Finns den hegemoniska maskuliniteten jag funnit i min studie kvar kommer den att kunna kväsa alternativa maskuliniteter då de dyker upp.

## 8. Fortsatt forskning

Frågor som uppkommit under arbetets gång och som skulle vara viktiga för en bredare förståelse av ämnet är bla:

- När börjar killar förhålla sig till och utveckla en manlig praktik?
- Skiljer sig pojkars förhållande till manlighet åt beroende på klass?
- Vilken påverkan har mediala bilder av manliga praktiker på pojkar och unga män?
- Skiljer sig maskulina praktiker åt hos individen beroende på social miljö och i så fall hur och varför?
- Vilken roll har sexuell läggning för pojkar och unga män?
- Skiljer sig maskulina praktiker åt för unga heterosexuella och homosexuella män?

## 9. Källförteckning:

- Bilton, Tony, Bonnett, Kevin, Jones, Pip, Lawson, Tony, Skinner, David, Stanworth, Michelle, Webster, Andrew. *Introductory Sociology*. New York: Palgrave Macmillan. 2002.
- Björnsson, Mats. *Kön och skolframgång, Tolkningar och Perspektiv*. Stockholm: Liber. 2005.
- Connell, R. W., Messerschmidt, James. *Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept*. *Gender and Society, Vol. 19, No. 6 (Dec., 2005)*. Sage Publications. 2005.
- Connell, R.W. *Maskuliniteter*. Göteborg: Daidalos. 2008.
- Coltrane, Scott - Theorizing Masculinities in Contemporary Social Science. I *Theorizing Masculinities*. Harry Brod & Michael Kaufman (red.). Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd. 1994.
- Engdahl, Oskar & Larsson, Bengt. *Sociologiska Perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. 2006.
- Hearn, Jeff & Kimmel, Michael Scott - Changing studies on Men and Masculinities. I *Handbook of Gender and Women's Studies*. Kathy Davis, Mary Evans & Judith Lorber (red.). London: SAGE Publications Ltd. 2006.
- Helkama, Klaus, Myllyniemi, Rauni, Liebkind, Karmela, Öberg, Hanna (red). *Socialpsykologi, en Introduktion*. Malmö: Liber. 2006.
- Kimmel, Michael Scott, *Guyland, the Perilous World Where Boys Become Men*. New York: HarperCollins Publishers. 2009.
- Kimmel, Michael Scott, Hearn, Jeff och Connell R. W. *Handbook of Studies on Men & Masculinities*. Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd. 2005.
- Lundin, Elin – Konsten att Hitta sin Teori. I *Uppdrag: Forskning*. Sjöberg, Katarina & Wästerfors, David (red.). Malmö: Liber. 2008.
- Norberg, Marie (red). *Maskulinitet på Schemat, Pojkar, Flickor och Könsskapande i Förskola och Skola*. Stockholm: Liber AB. 2008.
- Restivo, Sal. *Den Sociologiska Världsbilden*. Göteborg: Bokförlaget Korpen. 1995.
- Trost, Jan, Levin, Irene. *Att Förstå Vardagen, med ett Symboliskt Interaktionistiskt Perspektiv*. Lund: Studentlitteratur. 2004.

## 9.1 Elektroniska källor:

- Självmord i Sverige, Eva Wasserman (2016-10-17). Hämtad 2017-01-27 från:

<http://ki.se/nasp/sjalvmord-i-sverige-0>

- Depression, violence, anxiety: the problem with the phrase 'be a man', Eva Wiseman (2016-08-14). Hämtad 2017-02-12 från: <https://www.theguardian.com/global/2016/aug/14/why-be-a-man-is-a-dangerous-phrase>

- Socialstyrelsen. Psykisk ohälsa bland unga. Artikelnr: 2013-5-43. Hämtad 2017-01-27 från:

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19109/2013-5-43.pdf>

- Salsa, Skolverket. Hämtad 2017-03-01 från: <http://siris.skolverket.se/siris/f?p=SIRIS:58:0::NO::>

- Nyköpingsmodellen, Peter Sund (2017-03-24). Hämtad 2017-05-01 från:

<http://nykoping.se/Nykopings-hogstadium/Nykopings-hogstadium-i-media/>

- Gender Role Expectation as a Source of Men's Health and Mental Health Disparities. Rozdzial, Moshe. Hämtad 2017-05-06 från: <http://nomas.org/gender-role-expectation-source-mens-health-mental-health-disparities/>

- Att må dåligt. Jenny Andersson (2017-04-03). Hämtad 2017-05-17 från:

<https://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Att-ma-daligt/>